

הנדון:

אדוני הנשיא, אתה צריך להציל אותי! הוא אמר

מדינה ספייר

מדינה ספייר

הבוחרים החרדיים רואים לעניינייהדת. זהו עולמם, ואין להם עולם אחר. כדי לקדם את עולמם, הם מוכנים לכרות ברית עם אלה או עם אלה, ולא כליך חשוב להם עם מי הם עומדים מחוץ למעגל של המדינה. יש להם מעגל אחר.

כלשהו, אחרי מה שקרה) הרי הרוב העצום של הציבור — כ-80% — אכן רוצה בממשלה של הליכוד והמערך, בלי הדתיים ובלי המפלגות הקיצוניות מימין ומשמאל. ההתרשמות האישית שלי מתאימה לתוצאה זו.

אדוני הנשיא, אמר יצחק שמיר כאשר הוזמן להארכת המנדט ראש שלו. אתה צריך להציל אותי. אתה צריך להציל את המדינה.

אם כן, מה רצה „הבוחר“ האגרתי באמת? ביום הבחירות הוא רצה בממשלה של מיסלגה זו או אחרת. אולם לא היתה מיסלגה אשר די בחרים רצו בה, כדי שתקים ממשלה.

מה העניין, שאל חיים הרצוג. העניין הוא שאני תקוע בבוץ. אני תלוי בחרדים — האלה, והם פושטים את העור שלי. את העור של המדינה. בכל תולדות המדינה עוד לא היתה סחטנות כזאת.

רק מיעוט קטן רצה בממשלה שבה יהיו החרדים את לשון המאזניים.

זה כבר לא עניין של ויתורים ופשרות. זה חיסול המדינה הציונית, פשוטו כמשמעו.

רצון „הבוחר“ ביום הבחירות לא איפשר להקים שום ממשלה. משופו כמשמעו.

נאלצתי להכביח להם להעביר את חוק „מיהו יהודי“. לא הבנתי בהתחלה עד כמה זה חמור. חשבתי שזה נוגע לכמה עשרות גרים. אבל עכשיו מסתבר לי שזה הולך להתפתח למימדים של אסון לאומי. זה לא יהיה משבר חולף. זה יהיה ניתוק המדינה ממיליוני היהודים באמריקה, שאנחנו זקוקים להם.

לא כן רצון האזרח כיום. כי בינתיים עברו כמה שבועות, נוצר מצב חדש, ולאזרח היה זמן לחשוב.

חוק מזה יש המטורפים האלה בימינו הקיצוני. גנדי. רפול. יובל. גאולה. משוגעים אחר-אחר, לא עלינו.

ברור כי ברגע זה, לאור המצב הקיים, רוצה רוב גדול של האזרחים בסיתרון שהנשיא העלה אותו על הנס שלו: ממשלה של שתי המיסלגות הגדולות.

אייאפשר יהיה לנהל את המדינה עם שבע מיפלגות קטנות. שיבצע הגמדים האלה ישגעו אותי, זה את זה, ואת המדינה. יהיה משבר ממשלתי כל שבועיים.

דאי להרהר לרגע על פירושו של רצון זה. במערכת הבחירות השמיצו שתי המפלגות הגדולות זו את זו בחריפות. הליכוד אמר כי המערך עומד למכור את המדינה לאי-ש"ף, ספרטריטפו. המערך אמר שהליכוד עומד להוביל את המדינה למלחמה ולכל מיני אסונות אחרים.

איק אציל אותך, שאל חיים הרצוג. פנה בקריאה פומבית לפרס ואל"י, קרא לנו לחדש את המשא-המתן להקמת ממשלה רחבה.

אילו האמין הציבור בתעמולת-הבחירות של שתי המפלגות, הוא לא היה מעלה על דעתו להושיב עכשיו יחירי בממשלה אחת. הרי לא היה עולה על דעתו, למשל, לתמוך בממשלה משותפת של רק"ח והתח"י.

זה לא קצת חורג מסמכויות הנשיא? שאל הרצוג. אולי. אבל גורל המדינה חשוב יותר, אמר יצחק שמיר.

למרבח מזלן של שתי המיסלגות, לא האמין הציבור אף למילה אחת שאמרו במערכת הבחירות.

מה העניין, שאל חיים הרצוג. העניין הוא שאני תקוע בבוץ. אני ויצחק רבין. התחלנו כמסא-ומתן עם הליכוד, ופתאום באה לישיבת מיפלגת-העבודה ואסרה עלינו להמשיך במשא-ומתן.

אין הוא מאמין שהמערך עומד למכור את המדינה לאש"ף. (מה גם שחלק גדול של הציבור כבר הגיע בסתר-ליכו למסקנה שאין מנוס מהירבדות עם אש"ף.) אין הוא מאמין כי הליכוד יספח מחר את השטחים הכבושים ויוביל בודון למלחמה.

נכון שאני אסם בזה בעצמי. מודה. עשיתי הסכם עם אגודת ישראל להקמת ממשלה צרה. זאת היתה התחכמות מטופשת. אז מה, אסור כבר להתחכם?

למען האמת, אין הציבור מאמין שיש בכלל הברל כליכך גדול בין הליכוד והמערך. שניהם מהווים בעיני נזי את המרכז — זהו מרכז-ימני וזהו מרכז-שמאלי.

מי שנוגע בהם בקילשון. עכשיו אני לא יכול להמשיך במשא-ומתן עם הליכוד. עומדת לקום ממשלה שתהיה אסון לאומי. ממש חורבן בית שלישי. יהיו בה כל המטורפים מימין והמחנה החרדי. ממשלה חומייניסטית-פאשיסטית. גם שמיר יהיה בסבוי. הם יהרסו את הכלכלה, יגרמו לניתוק יהודי אמריקה, ישפיקו את תהליך השלום. הדימיון הכי פרוץ לא יכול לתאר לעצמו מה שיקרה. וזה גם יהיה הסוף שלי ושל יצחק רבין.

בעניין החשוב ביותר — עניין השלום — אין הציבור מבחין בהבדל גדול ביניהם. המערך לא הציע שום דרך סבירה לשלום, אלא רק מליצות מתחכמות. הליכוד דחה את כל הדרכים לשלום, אך בלב הציבור מקננת האמונה הסתומה שברגע המכריע יעשה יצחק שמיר או אריאל שרון מה שעשה מנחם בגין בקמפ-דייוויד.

אגודת-ישראל דפקה אותי, כמובן. הממורים האלה דופקים כל מי שנוגע בהם בקילשון.

הציבור אינו רואה הברל של ממש בין שימיון פרס ויצחק שמיר, או בין יצחק רבין ואריאל שרון. הברלי אופי — כן. הברלי-סיגנון — בוודאי. הברלי שיטות — קצת. הברלים מהיר תיים ממש — לא.

אציל אותי, אדוני הנשיא! איך אציל אותך, שאל חיים הרצוג. פנה בקריאה פומבית לשמיר ואל"י, קרא לנו לחדש את המשא-ומתן להקמת ממשלה רחבה.

הציבור גם מאמין כי בענייני כלכלה וחברה אין בכלל שום הבדל בין שתי המיסלגות, וכל הריב ביניהן הוא רק על חלוקת השלל ביניהן.

אמר הרצוג. זה עלול לפגוע במעמרו הבלתי-מיפלגתי של מוסד הנשיאות, אולי. אבל גורל המדינה חשוב יותר, אמר שימיון פרס.

בקיזור, הציבור אינו רואה הברל של ממש בין שימיון פרס ויצחק שמיר, או בין יצחק רבין ואריאל שרון. הברלי אופי — כן. הברלי-סיגנון — בוודאי. הברלי שיטות — קצת. הברלים מהיר תיים ממש — לא.

אציל אותי, אדוני הנשיא! איך אציל אותך, שאל חיים הרצוג. פנה בקריאה פומבית לשמיר ואל"י, קרא לנו לחדש את המשא-ומתן להקמת ממשלה רחבה.

אלמלא אמונה זו, לא היתה עכשיו מושמעת הקריאה להקמת ממשלה רחבה. היא לא היתה כלל אפשרית. לא וילכו שניים יחדיו בלתי אם נועדו.

אמר הרצוג. זה עלול לפגוע במעמרו הבלתי-מיפלגתי של מוסד הנשיאות, אולי. אבל גורל המדינה חשוב יותר, אמר שימיון פרס.

וא הדין לגבי שתי המיסלגות עצמן. אלמלא האמין פרס כי ההברלים בינו לבין שמיר הם מיזריים, לא היה משתוקק כליכך לשבת שוב בממשלה איתו. ואל-מלא האמין שמיר כי ההברלים בינו לבין פרס הם מישניים, לא היה פותח במשא-ומתן להכנסתו לממשלתו.

אני ינני בטוח שאכן התנהלו שיחות כאלה. אבל אני משער שהתיאור הזה אינו רחוק מהאמת. על כל פנים, הנשיא פעל בהתאם לכך. הוא פנה בקריאה אל שמיר ופרס לחדש את המשא-ומתן להקמת ממשלה.

כל הארונים האלה מכירים זה את זה היטב. הם יושבו ביחד בממשלה אחת במשך ארבע שנים. הם מכירים זה את זה עשרות בשנים.

בעיקבות הקריאה התכנס מרכז מיפלגת-העבודה, והחליט ברוב גדול להיענות לה. המשא-ומתן חורש מייד, ממש ברגע האחרון. מניות הממשלה הרחבה זינקו ישוב כלפי מעלה.

אין הם אהובים זה את זה במיוחד. יש ביניהם מתחים אישיים. אבל כולם יודעים כי יש להם קונסנווס רחב. נוח לשמיר יותר לשבת עם פרס ורבין, מאשר עם הרב מדי-שמו מאגורי-ישראל ועם גאולה כהן. נוח יותר לפרס ורבין לשבת עם שמיר ושרון, מאשר עם תופיק טובי ומחמד מיעארי.

האם נובע מזה ש„הבוחר“ רצה בממשלת ליכוד-מערך? בוודאי שלא.

אבל נובע מזה בהחלט ש„הבוחר“ לא רצה בממשלה של אחר משני הגושים האלה לבדו. מן השלילה נובע החיוב.

אפשר לטעון כי פנייה פומבית לשתי המיסלגות הגדולות היא ברוח הסמכות הזאת. יתכן מאוד. בכל זאת התהלך הנשיא הפעם על קצה דק מאוד.

אחרת לא היו מדברים שוב על ממשלה רחבה.

הוא עשה זאת, לדבריו, מפני שפניותיהם של אזרחים רבים שיכנעו אותו כי הרוב הגדול של הציבור רוצה בממשלה רחבה.

יצחק רבין הוא כבר-לשון, אך יש לו הכישרון לטבוע מדי פעם מטבעות-לשון הנחרטות בליכודו (ואיני מתכוון דווקא לחתרון בלתי-נלאה ול„פורל של פרס“).

אפשר לטעון כי פנייה פומבית לשתי המיסלגות הגדולות היא ברוח הסמכות הזאת. יתכן מאוד. בכל זאת התהלך הנשיא הפעם על קצה דק מאוד.

השבוע הכריז: „אין לי מדינה ספייר!“ חלק גדול של הציבור, ולא רק בצד השמאלי של קריה-מצע, נחרד מפני המחשבה כי במשך ארבע שנים תנהל המדינה עליירי חבורה של מטורפי הימין הקיצוני (כהנסיסים בעלי צילינדר) וחובשי מיגנעות שחורות. הוא מאמין באמת כי אלה יהרסו את המדינה. כל חלופה אחרת נראית לו טובה יותר.

הוא עשה זאת, לדבריו, מפני שפניותיהם של אזרחים רבים שיכנעו אותו כי הרוב הגדול של הציבור רוצה בממשלה רחבה.

אני ינני יודע שם הנשיא חרג מסמכותו או לא. אבל אני די בטוח שאם הובע את מישאלת הרוב הגדול של הציבור.

אם להאמין לסקרים שפורסמו (ולא קל להאמין לסקרים מסוג

ממשלת אחדות

כל דיבור על „רצון הבוחר“ הוא בגדר הששטה. בכל זאת ניתן להגיד כמה דברים על „רצון הבוחר“. ובעיקר על „אירצון הבוחר“.

הבוחר לא רצה בממשלה של הליכוד. אחרת היה נותן לליכוד לבדו רוב מוחלט.

הבוחר לא רצה בממשלה של המערך. אחרת היה נותן למערך לבדו רוב מוחלט.

הבוחר לא רצה בממשלה של הימין. אחרת היה נותן לפחות לכל מיפלגות-הימין ביחד רוב מוחלט.

הבוחר לא רצה בממשלה של השמאל. אחרת היה נותן לפחות לכל מיפלגות-השמאל המיסלגות הערביות רוב מוחלט.

העובדה הפשוטה היא ש„הבוחר“ נתן במעט כוח שווה לשני הגושים האלה, ולא נתן אף לאחד מהם את הכוח להרכיב ממשלה.

הליכוד לבדו קיבל רק 23,942 קולות יותר מאשר המערך. ואילו כל הגוש הימני כולו (הליכוד, התח"י, מולדת, צומת) קיבל 9061 קולות פחות מאשר השמאל כולו (המערך, שינוי, ר"צ, מפ"ם).

האם נובע מזה ש„הבוחר“ רצה בממשלת ליכוד-מערך? בוודאי שלא.

אבל נובע מזה בהחלט ש„הבוחר“ לא רצה בממשלה של אחר משני הגושים האלה לבדו. מן השלילה נובע החיוב.

בר אחד ברור לגמרי: „הבוחר“ לא רצה בממשלה של הימין עם החרדים, או של השמאל עם החרדים. הוא לא רצה בחרדים בכלל.

כאשר עלתה אפשרות זו, והסתבר מה פירושיה, נחרדו רוב בוחרי הליכוד ורוב בוחרי המערך גם יחד. בוחרי המיסלגות החרדיות בוודאי לא התכוונו להקים ממשלה של הליכוד או של המערך. ענייני הליכוד והמערך מעניינים אותם כקליפת-הדוש. לא אגוים אם אומר שגם ענייני המדינה מופיעים אצל רבים מהם בדרגת-קרימות נמוכה מאוד.

מאת אורי אבנרי